

FRANKLIN FOER**Jak futbol wyjaśnia świat, czyli nieprawdopodobna teoria globalizacji**

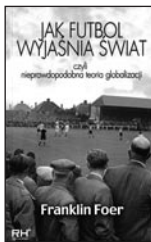
LUBLIN, RED HORSE, 2006

Książka Franklina Foera *Jak futbol wyjaśnia świat, czyli nieprawdopodobna teoria globalizacji* skierowana jest do miłośników piłki nożnej, lecz także do każdego, kto interesuje się światem współczesnym. Nie tylko tym sportowym. W publikacji poruszane są kwestie globalizacji, zagadnienia z historii XX wieku, konflikty, problemy, z jakimi spotyka się obecnie człowiek. Książka Foera próbuje opisać współczesne zjawiska polityczne i kulturowe z odmiennej, niekonwencjonalnej strony – sportu piłkarskiego. Pozycja jest adresowana głównie do czytelnika amerykańskiego, dla którego piłka stanowi wciąż sport niszowy i dziwaczny, podobnie jak system metryczny powszechny w większości krajów Europy. Właśnie tam i na innych kontynentach piłka nożna i skupiony wokół niej świat staje się synonimem zmian społecznych, gospodarczych, politycznych wśród lokalnych społeczności. Foer udał się w podróż, aby w trakcie spotkań z ludźmi poszukać odpowiedzi na pytanie o rolę piłki nożnej w postępującej globalizacji.

Jego książka to zapis sześciomiesięcznej podróży szlakiem najważniejszych wydarzeń z życia piłkarskiego świata minionego wieku. Foer spisuje relacje i wspomnienia świadków zdarzeń. Podróż daje mu pewność, iż globalizacja nie zniszczyła lokalnych instytucji i odmiennych kultur. Według niego, stało się coś zupełnie przeciwnego. W obawie przed integracją globalną społeczności lokalne zachowały swoje odmiennie cechy.

Foer zabiera czytelników w zaskakującą podróż po świecie futbolu. Pokazuje zarazem, że globalizacja zamiast niszczyć lokalne kultury – jak przewidywała lewica – ożywia dawne struktury plemienne. Dla współczesnego człowieka piłka nożna jest nie tylko dyscypliną sportową. Stanowi również klucz, który otwiera oczy na problemy współczesnego świata – ubóstwo, antysemityzm, radykalizm islamu. Autor pokazuje, że futbol to coś więcej niż gra zespołowa. To przede wszystkim styl życia.

W kontekście wydarzeń przytaczanych przez Foera piłka nożna nie dysponuje siłą sprawczą, lecz stanowi jedynie dodatkowe pole uzewnętrzniania

emocji, jakie drzemią w każdym społeczeństwie. Przykładowo, działania gangstera serbskiego, lidera fanklubu **Crveni Zvezdy Belgrad**, nie były przyczyną rozpadu Jugosławii, lecz nacjonalistyczne bojówki Zvezdy w sposób zauważalny opowiedziały się po jednej ze stron konfliktu.

Foer przywołuje postać **Željka Ražnatovića**, ps. **Arkan**, kibica Crveni Zvezdy Belgrad, klubu, który wyrażał „mocarstwowe”, wielkoserbkie marzenia miejscowych nacjonalistów. Autor pokazuje, jak niewielka odległość dzieli piłkarską trybunę od frontu wojennego. I jak łatwo grupę chuliganów przekształcić w jedną z najbrutalniejszych organizacji paramilitarnych XX wieku. Do końca wojny w Bośni i Chorwacji tzw. **Tygrysy Arkana**, bojówki dokonujące czystek etnicznych, uśmierciły ponad dwa tysiące kobiet, mężczyzn i dzieci, między innymi w walkach podczas oblężenia Vukovaru.

W tej wędrówce przez historię globalnego futbolu poznajemy również konflikty religijne między katolikami a protestantami w szkockim Glasgow czy żydowski zespół Hakoah Wiedeń grający (z sukcesami) do momentu aneksji Austrii przez nazistów w 1938 roku. Foer próbuje także wyjaśnić w kontekście społeczno-ekonomicznym przemoc pojawiającą się w środowisku fanów piłkarskich. Według niego, stanowi ona wynik złej kondycji społeczeństwa oraz samego zespołu.

Foer przywołuje także przykłady pozytywnych inicjatyw związanych ze światem piłki nożnej. Do najciekawszej sytuacji doszło w związku z Rewolucją Islamską, która wybuchła w 1979 roku w Iranie. Kobiety zamieszkujące w stolicy kraju, Teheranie, miały zakaz wstępu na stadion przeznaczony wyłącznie dla kibiców-mężczyzn. W 1987 roku wydano nową fatwę, głównie pod presją kobiet, która zezwalała im na oglądanie meczów w telewizji, jednakże bez możliwości uczestniczenia w tych widowiskach na stadionie. Foer w swej książce opisuje również zdarzenia z polskich boisk. Przywołuje legendę „Solidarności” – Lecha Wałęsę, znanego kibica Lechii Gdańsk, którego postawę zestawia na zasadzie kontrastu z ksenofobicznymi zachowaniami niektórych „fanów” rzucających bananami w kierunku czarnoskórych piłkarzy.

Podsumowując, *Jak futbol wyjaśnia...* Foera jest książką niewątpliwie wartą przeczytania – każdy kibic oraz pasjonat historii współczesnej znajdzie tu coś dla siebie. Lektura może również wzbudzić uznanie wśród miłośników dobrego dziennikarskiego warsztatu.

KRZYSZTOF KASIŃSKI